

DISCRIMINACIÓ I POBLE GITANO A LA CIUTAT DE BARCELONA

Desembre 2020

ÍNDEX

1. Introducció: justificació i encàrrec de l'informe.....	2
2. Aproximació a l'antigitanisme	5
2.1. Igualtat de tracte i Interculturalitat	6
2.2. Àmbits de discriminació	8
3. Situació actual del Poble Gitano i discriminació.....	11
3.1. Estat de la qüestió: la infradenúncia.....	15
3.2. Recollida d'opinions: resultats dels qüestionaris.....	18
4. Avenços en la lluita contra la discriminació i reconeixement cultural del Poble Gitano a Catalunya.....	32
5. Servei d'Assistència i Orientació a Víctimes de Discriminació Racial i Ètnica	36
5.1. Reptes de futur: figura de discriminació	38
6. Conclusions finals i recomanacions	41
7. Bibliografia sobre antigitanisme	43
8. Annexos	50

1. Introducció: justificació i encàrrec de l'informe. Explicació del seu objectiu i estructura.

La Fundació Secretariat Gitano (FSG) és una entitat social intercultural, sense ànim de lucre, que treballa des de fa més de 35 anys per la promoció i la igualtat d'oportunitats de la població gitana a Espanya i a Europa.

La missió de la Fundació Secretariat Gitano és la promoció integral de la comunitat gitana, des de l'atenció a la diversitat cultural.

Aquesta missió està orientada a la promoció i al canvi social per a permetre l'accés de les persones gitanes als drets, serveis, béns i recursos socials en igualtat de condicions que la resta de la ciutadania.

Els valors que donen forma a la nostra organització són:

- La dignitat: creiem en el valor de les persones en sí mateixes, des de la seva autonomia, la seva llibertat i el seu desenvolupament en condicions que les fan ser mereixedores de respecte. Creiem en la dignitat de totes les persones amb independència de la seva ètnia, gènere, orientació sexual i creences.

- La justícia social: creiem en una societat on els drets humans són respectats, les desigualtats són compensades i els grups socials més desfavorits tenen oportunitats de desenvolupament.

- La igualtat: creiem en la igualtat com una concreció tant de la dignitat personal com de la justícia social. Una igualtat no només jurídica o formal, sinó també d'oportunitats en els àmbits més rellevants de la vida social.

- La ciutadania plena: aspirem a que les persones gitanes exerceixin plenament els seus drets i obligacions com a ciutadans i ciutadanes, que liderin els processos de canvi a l'interior de la seva pròpia comunitat i participin activament en la construcció de la societat global.

Una de les línies principals i transversals de treball és la lluita en contra de la discriminació i la igualtat de tracte.

Treballem per a la igualtat d'oportunitats, concebuda com una forma de justícia social que propugna que totes les persones, sense discriminació de sexe, edat, condició social, creences, orientació sexual o pertinença ètnica, potencialment tenen les mateixes possibilitats d'accedir al benestar social i posseeixen els mateixos drets polítics i civils. Dit d'una altra manera, que totes les persones amb les mateixes capacitats potencials i una motivació similar han de tenir opcions equivalents en el desenvolupament de les seves vides.

Hem de tenir en compte el context actual en l'àmbit de la lluita contra la discriminació, aquesta discriminació quotidiana que visibilitzem en aquest informe i que afecta a la comunitat gitana. Es tracta d'un rebuig que sembla que perdura en el temps i es tradueix en negar l'accés a l'ocupació, a l'habitatge, als béns i serveis, en el discurs antigitano en els mitjans de comunicació i internet, etc. Fets que, a més de lesionar la dignitat humana, impedeixen l'exercici d'altres drets humans que són imprescindibles per al desenvolupament d'una vida digna.

La nostra societat a més de ser pionera en tecnologia, indústria, economia, etc., ha d'aconseguir ser-ho en la garantia dels drets fonamentals. Per a això, cal sensibilitzar la nostra societat respecte a determinats grups de població sobre els quals prevalen els prejudicis i estereotips. És vital que es conegui la realitat heterogènia dels gitanos i gitanes, que els llibres de text incloguin curricularment a aquesta minoria i a més, és essencial que la legislació sigui complementada en aquesta matèria. Aquest any hem aconseguit a Catalunya l'aprovació de la Llei per a la Igualtat de Tracte i No Discriminació. Una fita en contra de la discriminació que compta amb instruments per a la defensa i promoció d'aquest dret, per a detectar les situacions discriminatòries i adoptar-ne les mesures preventives pertinents.

Però, encara ens trobem amb una important absència de dades sobre els incidents discriminatoris i és necessari oferir serveis integrals a les potencials víctimes de discriminació racial o ètnica.

Hem d'aconseguir que les víctimes denunciïn la discriminació i els casos d'odi racial o ètnic, que no se sentin indefenses, desprotegides, sense cap rescabament, quan se'ls crema un habitatge, se'ls nega l'accés a una oferta d'ocupació, o quan no poden entrar a una piscina o a una discoteca, només pel fet de ser gitanos o gitanes.

En aquest sentit hem de tenir molt en compte quina és la posició de les víctimes de discriminació; en el cas de les persones gitanes, hem de treballar a prop d'elles per a apoderar-les, atès que el nivell d'infradenúncia és elevat, i ve fonamentat en l'assimilació del rebuig, la falta d'informació, la por a les represàlies i a la creença interioritzada que ningú els donarà suport davant la vulneració dels seus drets.

Actualment ens trobem en un context sanitari i socioeconòmic que encara és més complicat, on els grups més desfavorits, entre els quals es troba la comunitat gitana, pateixen les conseqüències .

El rebuig social cap a la comunitat gitana és constant, roman i es manifesta amb actituds i comportaments racistes, i en altres casos es creua el límit, arribant a produir-se delictes d'odi.

És vital que la legislació i els actors jurídics donin resposta a aquestes vulneracions, i en aquest àmbit estem en un dèficit alarmant. Però a més, la societat ha de fer una profunda reflexió, atès que **si volem construir una societat cohesionada, és necessari posar fi a la discriminació.**

En parlar de les víctimes, enguany volem fer especial èmfasi en la **discriminació interseccional**, detenint-nos en la situació de les dones gitanes, atès que naixem amb una doble condició, dones i gitanes, que ens situa en un especial desavantatge pel que fa a l'exercici del dret a la Igualtat.

Creiem que és el moment d'impulsar la coordinació d'actors clau, de fer un pas ferm en la posada en marxa dels avenços jurídics en matèria penal, en l'aplicació dels protocols en els serveis policials, en l'exercici de l'acusació de les fiscalies especialitzades, en la creació de torns d'ofici específics en discriminació i delictes d'odi en els col·legis d'advocats, i en mantenir una coordinació amb les entitats que assisteixen a les víctimes, etc.

En definitiva, **hem de fer un pas al davant** en aquesta matèria, en el qual la voluntat política és vital i necessària, per a comptar amb els elements, eines i recursos necessaris que enfortiran un dels principals valors del nostre Estat de Dret, la Igualtat, l'equitat.

En aquest informe farem **un recorregut sobre les causes de la infradenúncia** que detecten els nostres professionals i participants, alguns casos de discriminació ocorreguts a la ciutat i els àmbits de discriminació on trobem aquesta vulneració dels drets, entre altres temes.

Finalitzant amb **recomanacions per a la millora de la infradenúncia i la sensibilització** en matèria de drets, i amb la importància d'una figura que treballi aquests casos com a pont entre les víctimes i els serveis ordinaris.

2. Aproximació a l'antigitanisme

Actualment, no existeix cap definició reconeguda o àmpliament acceptada de l'antigitanisme. Aquesta definició es basa en una anterior publicada a la web del European Roma Information Office (ERIO, 2005); en ella es planteja que l'antigitanisme¹ és un tipus específic d'ideologia racista. És, al mateix temps, similar i diferent, i està interconnectat amb molts altres tipus de racisme. **L'antigitanisme és un fenomen social complex que es manifesta a través de la violència, el discurs d'odi, l'explotació i la discriminació, en la seva forma més visible.** Els discursos i representacions del món de la política, l'acadèmia i la societat civil, la segregació, la deshumanització, l'estigmatització, així com l'agressió social i l'exclusió socioeconòmica són altres formes de propagació de l'antigitanisme.

L'antigitanisme s'utilitza per a justificar i mantenir l'exclusió i la presumpta inferioritat dels gitanos i les gitanes, i es basa en la persecució històrica i en els estereotips negatius.

Malgrat el fet que l'antigitanisme encaixa en descripcions acadèmiques de racisme, fins fa molt poc l'acadèmia i els acadèmics en els seus escrits, discussions i anàlisis del racisme, en general han ignorat o simplement han prestat una atenció superficial a la difícil situació dels gitanos i gitanes, i no han fet gairebé cap esforç per a teoritzar o analitzar la discriminació que pateixen les persones gitanes.

El Consell d'Europa (COE) defineix l'antigitanisme² com “una forma específica de racisme dirigida contra els gitanos i les gitanes, una ideologia basada en la superioritat racial, una forma de deshumanització i de racisme institucional alimentada per la discriminació històrica, que s'expressa, entre altres maneres, mitjançant la violència, el discurs de l'odi, l'explotació, l'estigmatització i la discriminació més descarnada”.

¹https://www.gitanos.org/centro_documentacion/herramientas/cajas/antigitanismo.html.es

²<https://www.efe.com/efe/espana/sociedad/el-consejo-de-europa-pide-incluir-antigitanismo-en-codigo-penal-espanol/10004-4368522>

Dimensions de l'antigitanisme³

La dimensió simbòlica de l'antigitanisme implica els discursos (parlats, recitats, cantats o escrits), les imatges (documentals, artístiques o publicitàries) i els textos (fílmics, científics o literaris) que representen les persones gitanes d'una forma estereotipada. La dimensió simbòlica de l'antigitanisme reforça el distanciament cultural entre les persones gitanes i la resta de la societat.

La dimensió material de l'antigitanisme fa al·lusió a les desigualtats en habitatge, ocupació, salut, patrimoni heretat i nivell d'ingressos, la qual cosa determina les oportunitats vitals de desenvolupament.

La dimensió institucional de l'antigitanisme implica les accions del funcionariat públic (és a dir, persones que treballen com a professors, policies, autoritats polítiques, jutges/jutgesses, fiscals, treballadors/es socials, metges/metgesses, reporters, etc).

2.1. Igualtat de tracte i Interculturalitat

Una de las línies principals de transversalitat en la feina que es realitza en la FSG és el principi de la interculturalitat⁴.

Interculturalitat, mitjançant el suport i foment d'una societat harmònica i plural en la qual tinguin cabuda totes les persones independentment de la seva cultura o pertinença ètnica, en la qual es promoguin el desenvolupament i les oportunitats per a tots els grups culturals i en la qual la pertinença a un grup cultural o ètnic no comporti desavantatges, sinó que signifiqui un valor afegit i una riquesa per al conjunt de la ciutadania.

Entenem la diversitat cultural com una oportunitat per a la convivència i interacció entre diferents cultures.

³<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/ultima-forma-racisme-acceptada-europa-lantigitanisme-destat/>

⁴https://www.gitanos.org/quienes_somos/mision_estrategia.html

Això implica, d'una banda, el reconeixement i promoció de la cultura gitana i, per una altra, l'obertura a altres cultures que possibilitin la creació d'espais culturals comuns i compartits. Aquesta missió està orientada a la promoció i al canvi social per a permetre l'accés de les persones gitanes als drets, serveis, béns i recursos socials en igualtat de condicions que la resta de la ciutadania.

Una perspectiva intercultural que serveixi també per a contrarestar processos d'exclusió, discriminació, desigualtat i invisibilitat dels grups de cultures minoritàries, com la gitana.

Per a això la FSG desenvolupa tot tipus de serveis i programes que contribueixen a aconseguir la plena ciutadania de les persones gitanes, a promoure la igualtat de tracte i a evitar tota forma de discriminació, a millorar les seves condicions de vida, a promoure l'apoderament i el desenvolupament de l'autonomia personal, així com a promoure el reconeixement de la identitat cultural de la comunitat gitana. La FSG té vocació d'influència en les polítiques mitjançant l'elaboració de propostes recolzades en el coneixement de la realitat, mitjançant la denúncia de l'incompliment de drets socials i de polítiques discriminatòries, afavorint les aliances necessàries per al desenvolupament d'aquesta tasca.

L'altre valor transversal a la nostra missió com a entitat és la igualtat de tracte.

La igualtat d'oportunitats i, en particular, el Principi d'Igualtat de Tracte i No Discriminació, constitueix, per tant, un element essencial del nostre estat democràtic i de dret. Es tracta d'un principi ineludible des del punt de vista de la justícia i dels drets fonamentals que, a més, si s'articula d'una forma adequada, també redunda en la cohesió social i en el desenvolupament econòmic sostenible, incrementant la legitimitat de l'actuació pública.

2.2. Àmbits de discriminació

➤ A l'ocupació

La negativa dels empresaris a contractar a una persona gitana és encara freqüent i, en moltes ocasions, es declara obertament. A unes altres, malgrat complir amb els requisits exigits en les ofertes de treball i, fins i tot, haver-se iniciat l'activitat laboral de manera satisfactòria, els empresaris/es, quan s'adonen de l'origen ètnic dels treballadors/es, decideixen no iniciar o continuar amb la seva relació laboral, afirmant que el lloc serà cobert per una altra persona, o que ja no és necessari. Una vegada superades les barreres d'accés al mercat laboral, poden produir-se també algunes pràctiques d'assetjament laboral: comentaris racistes contra les persones gitanes, tracte despectiu, relegació a tasques per sota de la seva categoria professional, etc. Finalment, existeixen indicis de discriminació indirecta en la publicació de certes ofertes de treball referides a perfils de baixa qualificació, que exigeixen requisits complementaris no relacionats amb l'oferta mateixa, per la qual cosa situen en desavantatge a la comunitat gitana que, pels seus nivells educatius i de formació ocupacional, té més dificultats a poder-los complir, malgrat tenir capacitats plenes per a desenvolupar aquesta activitat laboral.

➤ En l'habitatge

Els gitanos i les gitanes troben enormes dificultats per a llogar immobles, bé en el mercat lliure, bé a través d'agències immobiliàries. La discriminació es produeix habitualment de manera encoberta quan, sense reconèixer les motivacions racistes dels seus actes, els propietaris afirmen, per exemple, que l'immoble ja compta amb inquilins o han decidit no llogar-lo més. Existeixen també nombrosos casos, especialment greus, en els quals grups de veïns s'han organitzat per a exigir l'expulsió de residents gitanos i gitanes o impedir el seu reallotjament o instal·lació, secundats, a vegades, per les autoritats públiques. Els requisits per a accedir a les ajudes per a l'adquisició d'habitatges en propietat podrien constituir també una discriminació indirecta, ja que sovint contempnen la necessitat d'acreditar treball formal, presentar la declaració de la renda o tenir certa capacitat d'endeutament, que no es correspon amb la realitat de moltes famílies gitanes que desenvolupen activitats informals.

➤ En l'educació

La segregació i concentració d'alumnat gitano en determinats centres públics o classes especials és una pràctica discriminatòria que determina una educació de menor qualitat i amb menys recursos, incrementant el risc de marginalitat i la creació de guetos.

D'altra banda, algunes normes i pràctiques educatives poden portar implícita una discriminació indirecta. Per exemple, existeix o bé una omisió de la realitat i cultura gitanes en els materials pedagògics, currículum educatiu i llibres de text; o bé una transmissió d'una imatge negativa explícita d'aquesta comunitat. La falta d'atenció a la diversitat cultural es constata també en molts centres educatius de tots els nivells, que presenten una tendència general a la unificació en quant a la transmissió de la informació i el coneixement, el model de relacions familiars o els serveis complementaris. A més, existeixen prejudicis i estereotips en alguns professionals de l'educació, que es manifesten en un tracte desigual als alumnes i les alumnes gitanes.

➤ En els serveis sanitaris

Existeix, en primer lloc, una falta d'adaptació dels serveis públics sanitaris al fet diferencial gitano, especialment pel que fa a els seus hàbits culturals sobre la salut, la malaltia i la mort. En segon lloc, es constaten nombroses barreres en l'accés i, sobretot, la utilització efectiva dels serveis sanitaris públics, on pot existir un tracte desigual i injustificat en el desenvolupament d'algunes prestacions, així com una inadequada transmissió de la informació i els drets dels usuaris. Els prejudicis i estereotips, en moltes ocasions de caràcter mutu, provoquen una reacció d'autodefensa i desconfiança que distorsiona greument la relació personal sanitari-pacient.

➤ En els béns i serveis

En nombrosos establiments, restaurants o discoteques continua impedit-se l'accés de gitanos i gitanes, un rebuig que, a vegades, porta també implícita la vulneració del dret a l'honor i la dignitat de les víctimes. Altres vegades, la motivació racista es disfressa amb una justificació aparentment objectiva i raonable, com que els afectats no anaven vestits adequadament, havien begut de més, o estaven provocant aldarulls. La discriminació també es manifesta amb freqüència en un tracte desigual, humiliant i vexatori, pròxim a l'assetjament, com, per exemple, sotmetre als consumidors gitanos i gitanes a contínua vigilància quan entren en un establiment, impedir-los accedir als proveïdors o obligar-los a fer-ho d'un en un.

➤ En la justícia

En l'àmbit de la justícia i la garantia de drets es produeixen dinàmiques discriminatòries de caràcter estructural que determinen un escàs nombre de sentències condemnatòries per discriminació, i la gairebé anecdòtica aplicació de l'agreujant per motivació racista recollida en el Codi Penal. A més d'això, existeixen indicis sobre l'existència de prejudicis socials en l'administració de justícia, que podrien desembocar en pràctiques discriminatòries, com sembla demostrar la sobrerepresentació de persones gitanes en les presons que, en circumstàncies similars, solen ser condemnades amb major freqüència i temporalitat d'estada a presó que persones no gitanes.

➤ En els mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació continuen estigmatitzant al conjunt de la població gitana, donant excessiu protagonisme i rellevància a casos aïllats o extraordinaris i poc representatius de la situació de la majoria de les persones gitanes (focus xabolistes barroquisme, tràfic de drogues, robatoris, violència, etc.). D'altra banda, es constata un enorme desconeixement sobre la realitat gitana, i l'abundància dels estereotips positius (l'alegria de viure, el món del flamenc, etc.) que, juntament amb els negatius ja esmentats, distorsionen la imatge real de tota la comunitat. Finalment, l'esment reiterat de l'ètnia de persones implicades en actes delictius té un gravíssim efecte negatiu sobre la imatge social dels gitanos i les gitanes.

3. Situació actual Poble Gitano i discriminació

Amb dades de 2018, "l'Estudi comparat sobre la situació de la població gitana a Espanya amb relació a l'ocupació i la pobresa"⁵, assenyalava que la pobresa i l'exclusió afecta a més del 80% de les persones gitanes. La taxa de pobresa infantil se situa en un 89%.

En relació a l'ocupació, l'estudi revelava la baixa presència que té la població gitana en el mercat laboral, marcada per la precarietat i la feble protecció, amb una taxa d'atur que aconseguix el 52% (el que suposa més de 3 vegades la de l'oblació general, del 14,5%) i on les dones gitanes pateixen un clar desavantatge, amb una taxa d'ocupació que només arriba al 16%.

Tan sols el 53% de les persones ocupades són assalariades (més del 80% per a la població general), en tant que les persones autònomes representen el 47% (menys del 20% per a la població general). Tan alta incidència del treball autònom es deu a la prevalença de la venda ambulants, que continua sent la principal activitat laboral per a les persones gitanes. Pel que respecta a la situació educativa, només el 17% de la població gitana major de 16 anys té completats estudis d'ESO o superiors, i 6 de cada 10 nens i nenes gitanes no acaben la Secundària Obligatòria.

Finalment, a Espanya encara més de 9.000 famílies gitanes viuen en situació d'infrahabitatge sense les condicions mínimes d'habitabilitat (unes 40.000 persones), d'aquestes 9.000 llars, 2.273 són barraques en assentaments (unes 11.000 persones).

Recentment, hem presentat un nou estudi i les dades encara s'agreugen. Amb l'objectiu de conèixer millor com està afectant l'actual crisi sociosanitària provocada per la Covid-19 en les seves llars, conèixer les necessitats reals, adequar la nostra intervenció i les nostres demandes a les administracions públiques. Les dades presentades són de la situació dins de Catalunya.

L'enquesta destaca diversos àmbits on un cop més s'observa com les persones gitanes es troben sobrerrepresentades en situacions de vulnerabilitat.

⁵https://www.gitanos.org/centro_documentacion/publicaciones/fichas/129378.html.es

⁶<https://www.gitanos.org/actualidad/archivo/129382.html>

Les famílies gitanes, les persones gitanes, que estem acompanyant sumen diverses necessitats: estan a l'atur, busquen una feina, volen formació –una transformació molt significativa–, han vist reduïts els seus ingressos o no tenen cap ingrés a la llar, han deixat en molts casos de ser perceptores de prestacions socials que garanteixin un ingrés mínim, no poden sovint fer front als pagaments d'habitatge o estan ja en processos de desnonament, i aquesta situació té un major pes en les dones, afectant també a la seva salut.

La discriminació cap a la comunitat gitana és un fet evident. Algunes dades⁷:

- La població gitana i la població magrebina són els grups amb pitjor imatge a la nostra societat.
- A més del 40% dels ciutadans i ciutadanes els molestaria «molt» o «bastant» tenir com a veïns a persones gitanes.
- A un de cada quatre ciutadans i ciutadanes no li agradaria que els seus fills estiguessin en la mateixa classe on hi ha nens i nenes de famílies gitanes.
- Les persones gitanes són les que més discriminades se senten, després de les magrebines.
- El 52% de la societat té poca o gens de simpatia cap a les persones gitanes.

La situació a Europa no és millor, i en molts casos és molt més difícil. En molts països europeus existeix una oberta hostilitat contra el Poble Gitano, i es produeixen sovint actes violents i delictes d'odi antigitanos d'extrema gravetat.

Segons l'últim Eurobaròmetre sobre Discriminació, de 2015 (un estudi d'opinió, basat en 28.000 enquestes realitzades en els 28 Estats membres) veiem dades preocupants sobre les actituds discriminatòries dels europeus/as cap a unes certes minories ètniques, religioses i sexuals.

Aquesta enquesta confirma el que ja es coneix des de fa temps com un greu problema, el fort rebuig d'una part important de la població europea cap a la comunitat gitana, que juntament amb la comunitat musulmana, és el grup social més discriminat.

⁷https://www.gitanos.org/que-hacemos/areas/igualdad/cifras_discriminacion.htm

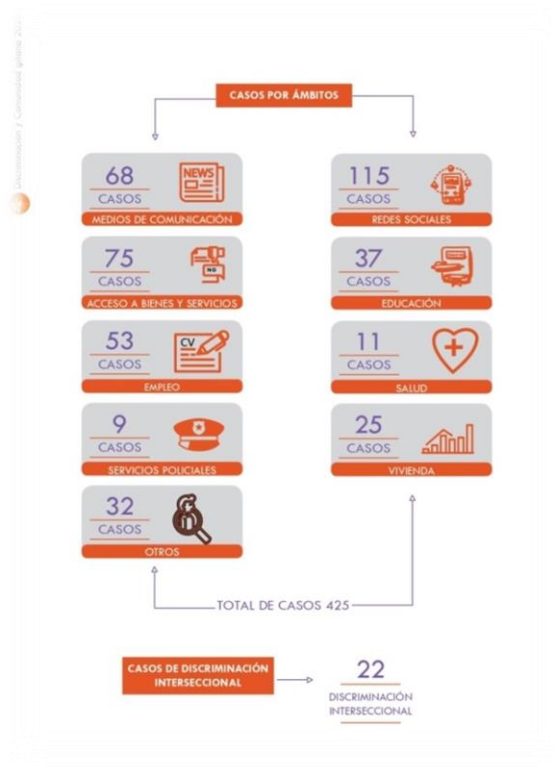
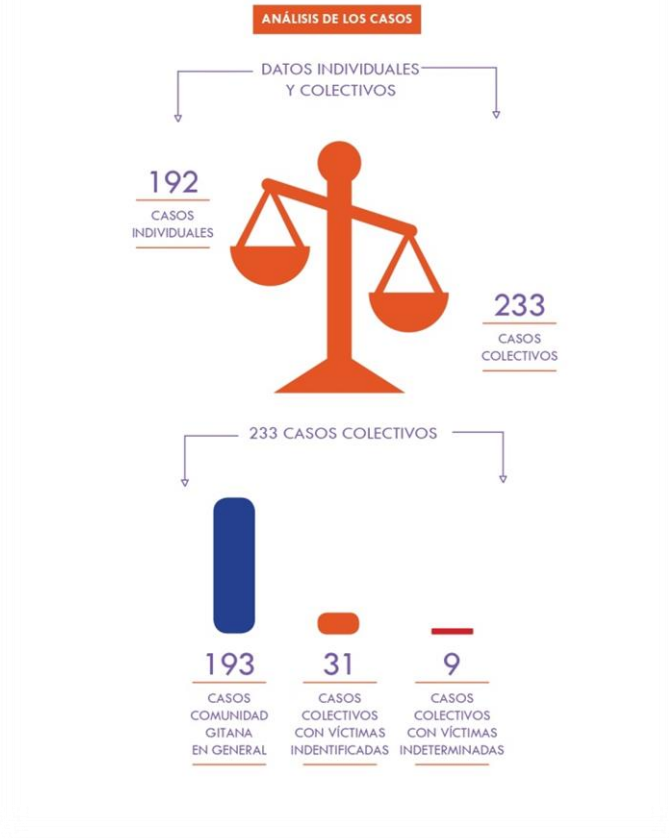
Aquestes dades han de matisar-se segons els països; per exemple, el rebuig als gitanos i gitanes és molt menor a Espanya que la mitjana europea. Per exemple, davant la pregunta de si "se sentirien còmodes en tenir un/a company/a de treball gitano/a", els enquestats/des a Espanya manifesten sentir-se còmodes, o indiferents, en un 81%. En canvi, la mitjana europea indica que només un 54% se sentirien còmodes.

Els països que mostren un major rebuig als gitanos en l'àmbit laboral són la República Txeca (només un 29% còmode o indiferent), Itàlia (37%), Eslovàquia (41%) i Bulgària (43%).

Una altra pregunta que confirma aquesta tendència antigitana és la que planteja als ciutadans/es europeus si estarien còmodes "si el seu fill o filla tingués una relació afectiva amb un gitano/a". Només un 45% se sentirien còmodes/es davant d'aquesta situació. A Espanya un 60% se sentiria còmode, la qual cosa mostra una mica menys de rebuig cap a la comunitat gitana que la mitjana europea, però continua sent una dada preocupant. Els casos més extrems els trobem a la República Txeca (només un 11% se sentiria còmode/a) i a Bulgària (13%).

Altres estudis, com el de la FRA "Roma in 11 EU Member States"⁸, confirmen aquesta tendència d'esteses actituds d'antigitanisme en molts països de l'EU, que afecten de manera especial a les dones gitanes.

⁸<https://fra.europa.eu/en/publication/2012/situation-roma-11-eu-member-states-survey-results-glance>

Infografía de l'últim informe anual "Discriminació i comunitat gitana 2020"
https://www.gitanos.org/que-hacemos/areas/igualdad/informes_discriminacion.html

3.1. Estat de la qüestió: la infradenúncia

Juntament amb l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona formem part de la taula d'atenció a víctimes de discriminació. Per a l'elaboració de l'Informe de Discriminació de 2019, conjuntament amb altres entitats de la ciutat, vam debatre entorn de les causes per les quals la ciutadania i les persones amb els quals treballem no denunciem.

L'Oficina per la No Discriminació (OND)⁹ és un mecanisme de garantia de drets humans a escala local dirigit a atendre les vulneracions de drets humans relacionades amb l'àmbit de la discriminació. El servei s'adreça a tota la ciutadania, amb atenció especial a les discriminacions patides per origen, pertinença cultural o religiosa, orientació sexual i identitat de gènere, entre d'altres.

Un dels principals obstacles amb els quals ens trobem quan intentem actuar en molts dels casos de discriminació i antigitanisme contra la població gitana que atenem és la **falta de resposta legal efectiva i la infradenúncia** que això comporta.

Un patró molt habitual que hem detectat en l'atenció a les víctimes d'incidents discriminatoris, és que sovint **les persones gitanes que han patit un cas de discriminació no denunciem** el cas davant les autoritats (policia, fiscalia, etc.). És a dir, encara que els serveis d'acompanyament assessoren aquestes persones per a la possibilitat de portar endavant aquest tipus de denúncies, moltes persones decideixen no fer aquest pas: tenen por a represàlies, o creuen que la denúncia no és útil o no serà efectiva, o han tingut experiències prèvies negatives amb la policia, o es desanimen davant procediments que poden ser llargs en el temps, costosos, i que poden conduir a una segona victimització.

Aquesta realitat, que es coneix amb el terme d'infradenúncia¹⁰, fa que les polítiques i els mecanismes legals contra la discriminació no siguin molt efectius, ja que una gran part dels casos acaben per no arribar al sistema judicial o a la policia.

⁹<https://ajuntament.barcelona.cat/oficina-no-discriminacio/es/quienes-somos>

¹⁰https://ajuntament.barcelona.cat/oficina-no-discriminacio/sites/default/files/WEB2_INFORME_DISCRIMINACIO_2019_A4_ESP.pdf

Entre les causes que vam debatre dins dels grups focals desenvolupats per les entitats que formem part de la Taula, i les enquestes que vam realitzar amb els participants de diferents programes de l'entitat, les que més es repeteixen en el nostre cas són les següents:

- **“La normalització ” de la discriminació:** : En molts casos la discriminació forma part de la vida quotidiana de les víctimes arribant a ser “normalitzada” i interioritzada com un aspecte natural a les seves vides.
- **Manca de proximitat i accessibilitat dels cossos de seguretat cap a la ciutadania,** que genera una sensació de desconfiança o por cap a la policia. Les víctimes que pertanyen a grups que històricament han estat subjectes a l'assetjament, la violència o la desprotecció per part de l'Estat, a vegades eviten qualsevol tipus de contacte amb agents dels cossos de policia.
- **Por de les conseqüències.** Moltes persones temen que, si denuncien una situació de discriminació, les persones (o organitzacions, empreses, organismes...) que en són responsables puguin prendre represàlies en contra d'elles, la seva família o membres de la comunitat a la qual pertanyen.
- **Extrema vulnerabilitat de certs perfils de víctimes.** Moltes persones no denuncien perquè la seva situació personal, social o econòmica les situa en un pla d'exclusió social i les vulnerabilitza. Un dels col·lectius més vulnerabilitzat és el de les persones estrangeres que no tenen permís de residència, que difícilment s'acostaran a una comissaria a denunciar una situació de discriminació, davant del temor d'una probable obertura d'un expedient d'expulsió.
- **Els procediments de denúncia no són prou accessibles.** És freqüent que moltes de les víctimes de discriminació desconeguin on, com i quan denunciar; aquest fet ve molt condicionat per la manca d'accessibilitat del sistema judicial, el llenguatge de les lleis i els itineraris jurídic-burocràtics, que sovint són només accessibles per a les persones expertes en la matèria, i queden molt distants per a la ciutadania general.
- **Manca de coneixement dels propis drets i desorientació sobre a qui acudir.** S'ha detectat un elevat desconeixement sobre la mateixa consciència de vulneració de drets, no només per part de la ciutadania, sinó que, segons es va comentar en el grup focal de víctimes, també s'ha percebut una manca de formació específica en temes de discriminació dels ens locals i també d'algunes entitats socials, i conseqüentment, mancances en els serveis d'atenció a la ciutadania a l'hora d'orientar i redirigir les persones cap als serveis específics als quals s'han d'adreçar davant aquestes situacions.

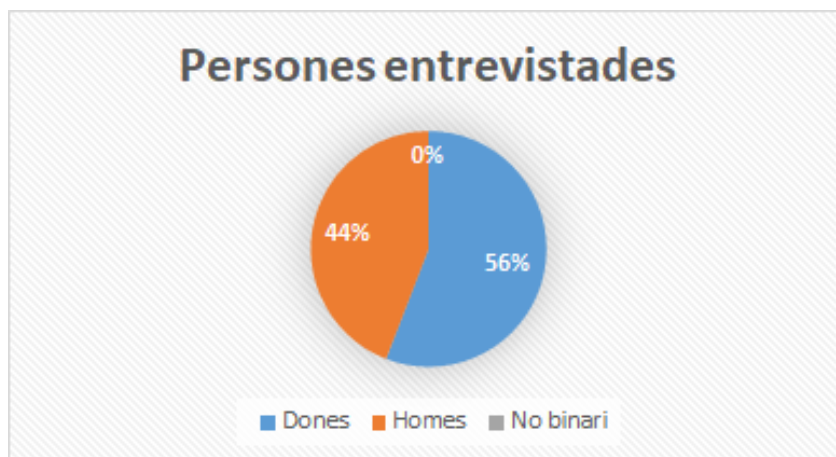
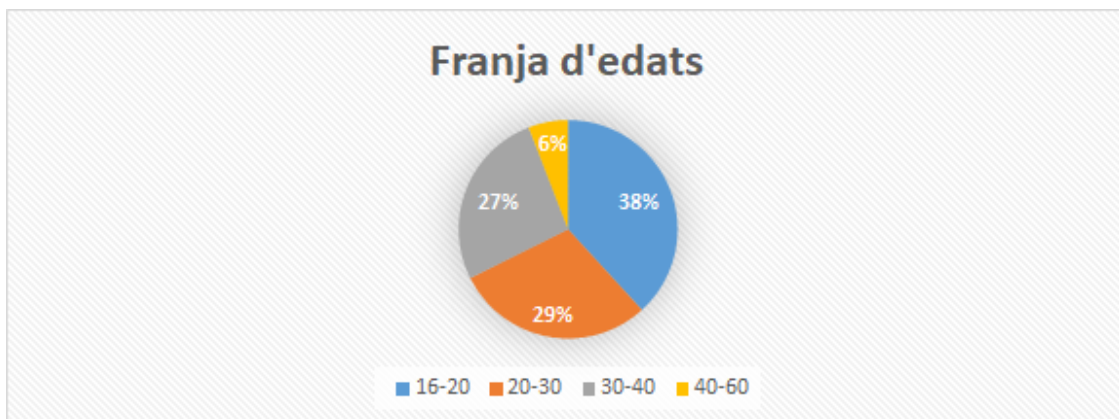
Els debats i les reflexions que s'han iniciat amb els dos grups focals sobre les causes de la infradenúncia de les situacions de discriminació a Barcelona serviran de punt de partida per continuar abordant aquesta problemàtica en el sí de la Taula d'Entitats durant l'any 2020-2021

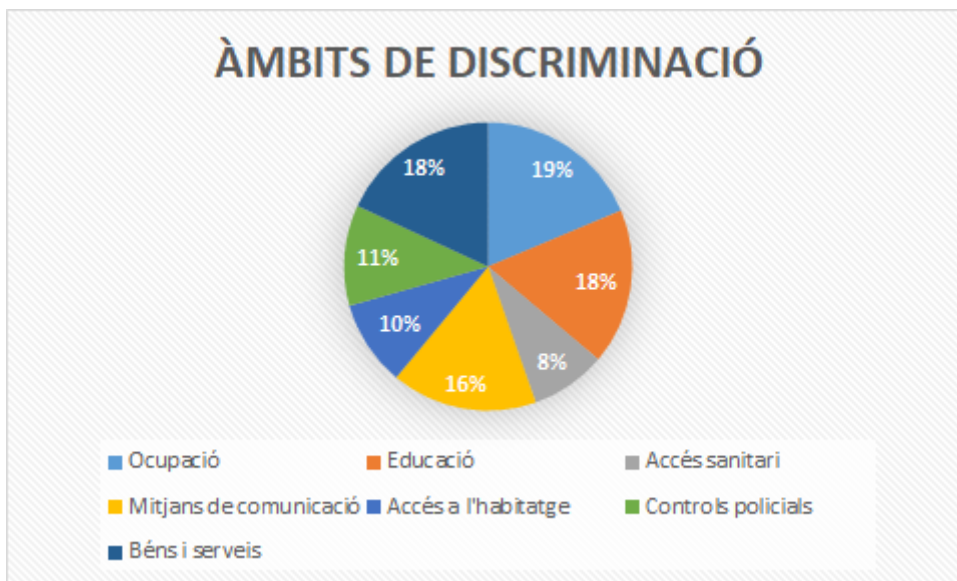
Finalment, és important recalcar que a vegades la discriminació que detectem té caràcter **interseccional**¹¹, es tracta de casos en els quals a més de l'origen ètnic de les persones, altres factors, com pot ser el **gènere**, han intervingut en la vulneració de drets. Tot això succeeix en un context en el qual, com mencionàvem al nostre recentment publicat "Estudi comparat sobre la situació de la població gitana a Espanya en relació amb l'ocupació i la pobresa 2018", les dones gitanes són les més afectades per l'abandonament i fracàs escolar, així com per la desocupació i la pobresa. També hem constatat que, gràcies, entre altres mesures, a l'acompanyament especialitzat que proporcionen les tècniques d'igualtat del nostre programa, hi ha un major apoderament i capacitat de resposta de moltes dones, que reaccionen a aquestes pràctiques reclamant i reivindicant els seus drets, mitjançant la formulació de queixes, o denunciant el cas a la FSG o a les forces i cossos de seguretat.

¹¹<https://revistaidees.cat/es/de-lo-multidimensional-a-lo-personal-el-abordaje-de-la-discriminacion-interseccional-que-sufren-las-mujeres-gitanas/>

3.2. Recollida d'opinions: resultats dels qüestionaris

En aquest apartat es recullen els resultats de entrevistes i qüestionaris realitzats a professionals tècnics de l'entitat i a participants dels diferents programes. Les entrevistes es van dur a terme durant els mesos de setembre i octubre. L'objectiu d'aquestes era conèixer les diferents opinions de gitanos i gitanes entorn a la discriminació, l'infradenúncia i als recursos que es necessitarien per incentivar la denúncia.

Durant la redacció de l'informe es van realitzar entrevistes a professionals i a participants de la FSG entorn a la discriminació, les causes de la infradenúncia i es van recollir també propostes de millora per significar i evidenciar els casos discriminatoris, i acompanyar a les persones gitanes durant el procés.

A continuació, es plasmaran, pregunta per pregunta, les conclusions generals.

Entrevistes:

- 13 professionals de l'entitat (5 homes i 8 dones).
- 21 participants de diferents programes (14 dones i 7 homes).

Primera pregunta: Com definiries l'antigitanisme? Creus que els gitans i les gitanes pateixen discriminació avui?

La majoria de les persones van definir l'antigitanisme com el racisme que pateixen els gitans i les gitanes. Així mateix, coincideixen en que la comunitat gitana pateix discriminació avui dia a causa de la generalització i d'un imaginari gitano molt estereotipat que no es correspon amb la realitat. Això multiplica prejudicis i provoca encara major exclusió i discriminació.

“Como la forma de maltratar en todas sus formas al colectivo gitano. Por supuesto que hay mucha discriminación”

“Pràctiques racistes de manera específica a la comunitat gitana. Si, penso que encara avui dia hi ha discriminació a la comunitat gitana. De manera directa (insults, agressions, no llogar un pis per ser gitano...), o indirecta (segregació educativa)”.

Segona pregunta: Creus que el Poble Gitano és conscient de la discriminació que està patint?

A la segona pregunta hem pogut trobar dos posicionaments diferenciats. Les persones participants o vinculades a entitats o associacions gitanes tenen una clara consciència de la discriminació històrica i també de l'existent actualment. Per altra banda, els participants dels nostres programes que no estan dins d'aquests espais de militància no perceben com a tals molts actes discriminatoris, sobretot els que es porten a terme de manera indirecta.

“Crec que hi ha de tot. Hi ha molts gitanos i gitanes que sí que són conscients d'aquesta discriminació, també part d'aquests tenen vincles amb entitats o associacions gitanes que també fan sensibilització respecte aquest tema i gràcies això influeix en la seva percepció de discriminació. Per altra banda, hi una gran part també de gitanes i gitanos que els actes discriminatoris sobretot els que són de manera indirecta no els perceben com a tal”

Tercera pregunta: En cas negatiu; Quines creus que són les causes d'aquest desconeixement de la discriminació i defensa dels seus propis drets?

En aquesta pregunta molts coincideixen en la normalització de les situacions viscudes i tota una llarga història d'opressió i marginalització. Exclusions que s'assumeixen com habituals i normals si es viuen de manera generalitzada en tot el seu entorn.

Així mateix, s'assenyala a les institucions públiques com a responsables de sensibilitzar i donar a conèixer aquestes situacions i prendre mesures.

“Pienso que son muchos años de menosprecio y maltrato por parte de la sociedad mayoritaria, medios de comunicación, sistema educativo...se acaba normalizando esta discriminación.”

“Moltes vegades tenen tan interioritzats els prejudicis de la societat majoritària envers la seva comunitat que acaben per creure-se'ls i normalitzar-los. De vegades també els resten importància per evitar més problemes”.

Quarta pregunta: Quins dèficits identifica en la legislació per a casos de racisme i discriminació ètnica?

Aquesta pregunta ha estat enfocada més al grup de professionals, no obstant s'ha treballat també a les sessions de sensibilització amb el grup de participants.

En primer lloc, les aportacions destaquen la importància d'incidir per fer front a la pràctica social i quotidiana de la discriminació. Es veu la legislació com una eina molt útil per a casos més extrems, però no tant en situacions més habituals de discriminació. Un altre aspecte que es recull de les diferents aportacions, és la responsabilitat de les institucions en el manteniment de la situació i la necessitat de treballar internament els seus propis prejudicis i estereotips, reconeixent l'antigitanisme com a una forma de racisme al nostre territori.

I per últim, es menciona la dificultat de demostrar els casos de racisme i discriminació ètnica. En aquest sentit, es destaca la necessitat de noves eines més efectives per tal que la víctima pugui tenir més suport a l'hora de denunciar una situació de discriminació viscuda.

“Desconec en detall la legislació al nostre país, però considero que hi ha dèficits pel que fa a la violència racial, en les condicions d'habitatge, laborals i d'educació i en l'accés als serveis públics.”

“Pienso que las leyes siguen siendo muy laxas en lo que se refiere a temas de racismo y discriminación. Se siguen permitiendo demasiadas situaciones discriminatorias en empleo, educación, vivienda, medios de comunicación”.

Cinquena pregunta: En quins àmbits, segons la teva experiència professional o personal, creus que es pateix més discriminació?

- Ocupació
- Educació
- Salut i accés sanitari
- Mitjans de comunicació
- Accés a l'habitatge
- Controls policials
- En els béns i serveis (centres comercials, espais d'oci...)

La majoria dels participants identifiquen les discriminacions en tots els àmbits mencionats. Encara que les experiències viscudes de primera mà estan sobretot relacionades amb situacions discriminatòries en l'accés a béns i serveis (espais d'oci, centres comercials, restauració,...etc.). Els i les participants joves també fan esment de situacions viscudes relacionades amb els controls i les parades policials de forma “arbitrària”.

En el cas dels professionals, les respostes que es repeteixen més segons la seva experiència son l'accés i les oportunitats dins del món laboral. Els professionals que

treballen en intervenció amb participants dins de la FSG, destaquen la dificultat de trobar empreses que desitgin col·laborar amb l'entitat per temes de prejudicis, així com les situacions de marginalitat relacionades amb l'habitatge.

Altres aspectes que es recullen en relació a l'àmbit educatiu són la segregació escolar en alguns barris, la bretxa educativa i digital, així com la invisibilització de la història del Poble Gitano a les aules.

“Penso que no podem parlar d'una situació en concret perquè la població gitana, com la resta, és heterogènia. En tots els àmbits exposats a la pregunta com a gitano puc sentir-me identificat. Com a professional, en l'àmbit d'ocupació, quan parlo amb una empresa per a intermediació mai parlo dels perfils dels quals treballo com a gitanos i gitanes, sinó com a perfils professionals perquè se li valorin per la seva professionalitat i no pel seu origen”.

“A mi, a mis primos nos ha parado muchas veces la policia simplemente por estar en la calle, o por estar en un coche sin hacer nada fuera de lo normal”.

“Nos ha pasado varias veces que no nos dejen entrar en una discoteca o que el vigilante nos persiga por el supermercado al comprar algo”.

Sisena pregunta: Podries reflectir de manera breu algun cas de discriminació que consideris important?

La majoria de les respostes posen el focus en la segregació educativa. La discriminació que afecta als menors d'edat de manera directa o indirecta. Segregació que posa en evidència altres desigualtats com: la guetització dels barris, l'accés a les necessitats bàsiques o el nivell d'ingressos per famílies.

La segregació educativa, que encara que no es percebuda com una discriminació directa, òbviament es una pràctica que vulnerabilitza els drets de les persones i delimita les seves oportunitats.

En aquesta pregunta es fa una menció específica a la població *Rrom* procedent de Romania i a la discriminació legislativa. Les traves i dificultats per obtenir un NIE (Número d'Identitat d'Estrangeria) permanent, comporten la impossibilitat d'accedir als seus drets més bàsics.

“Em semblen de vital importància tots aquells que afecten de manera directa o indirecta als menors d'edat”.

“Pel que fa a la població gitana procedent de Romania que resideix a Espanya, considero molt important el cas de discriminació referent a la llei d’estrangeria. Les traves i dificultats per obtenir un NIE, ajudes econòmiques, gestions com el padró o la targeta sanitari .”

Setena pregunta: S'identifica que un dels problemes principals per a visualitzar aquesta discriminació és la infradenúncia. Per què creus que les persones no denuncien?

Aquí trobem respostes ja recollides i treballades a l’apartat de la infradenúncia. En primer lloc es posa en evidència el desconeixement que moltes persones tenen dels seus drets, així com la normalització que fan de les situacions de discriminació viscudes. Per altra banda, existeix un desconeixement de les diferents eines i canals de denúncia, així com la manca de confiança en els recursos oficials. Aquesta situació s’afegeix al fet que els procediments burocràtics sovint son llargs i poc accessibles.

Per últim, es fa referència a la por a les conseqüències que la denúncia pot reportar, com el poder perdre una feina.

“Crec que les persones no denuncien perquè no creuen que el sistema legal els pugui donar una resposta eficaç i satisfactòria. També per tota la burocràcia que això comporta.”

“Yo no he denunciado nunca porque tampoco sabía que estas situaciones se pueden denunciar. Además, tampoco sabría dónde tengo que ir.”

Vuitena pregunta: Heu treballat amb casos de discriminació i discursos antigitanos a la vostra entitat?

La majoria dels entrevistats contesten de forma afirmativa. No obstant, es fa referència a la dificultat de que els casos de discriminació arribin als tècnics/ques. Per una de les raons mencionades anteriorment, com és la normalització d’aquestes situacions. I molts cops per no tenir una persona de referència als equips que puguin reconèixer com a tal.

Així mateix, els/les joves participants dins dels programes esmenten que tindrien més confiança en poder explicar aquestes situacions si tinguessin una persona gitana de referència treballant aquests temes.

Novena pregunta: Considera que en els últims anys s'ha avançat en quant als drets, llibertats i igualtat de tracte a la ciutat de Barcelona?

De les respostes recollides, s'identifica una clara millora en l'atenció a la diversitat i reconeixement d'aquests en la ciutat de Barcelona. Destaca una major visibilització i més treball dintre de l'àmbit institucional. A més a més, coincideixen que hi ha una aposta més ferma per treballar de forma coordinada amb les entitats socials.

Tot i així, la realitat quotidiana i la qualitat de vida per a molts gitanos i gitanes segueix sent la mateixa.

Es posa de relleu la importància de mesures en l'àmbit dels drets més bàsics: ocupació, accés a l'habitatge i condicions del mateix, nivell d'ingressos, etc.

“Sí en l'àmbit institucional, recursos i difusió. No pel que fa als nivells de qualitat en la població gitana i la seva situació.”

“Sí, crec que hi ha una millor atenció a la diversitat i reconeixement d'aquesta, el que implica als seus drets i llibertats com a ciutadans de Barcelona”.

Desena pregunta: En quant a l'Estratègia Nacional per a la Inclusió Social de la Població Gitana a Espanya 2012-2020, creus que s'han aconseguit els objectius? En cas contrari, on creus que haurien d'enfocar-se les properes propostes?

Coincidint amb la pregunta anterior, els/les entrevistats/es reconeixen que ha servit per posar en evidència i visibilitzar la situació del Poble Gitano. I fins i tot, s'han pogut veure progressos en quant al reconeixement institucional i la memòria històrica.

Però, una vegada més, s'hauria d'intensificar el compromís públic per part de tots els organismes. Seguir amb els objectius en matèria d'educació, laboral, habitatge i salut establerts, posant èmfasi també en eradicar la discriminació i la segregació social.

Hi ha una idea comuna de necessitat de reconeixement institucional i també respecte a que la visibilització de les situacions sense actuacions fermes que les acompanyin faran que les situacions de desigualtat no millorin.

Onzena pregunta: Quina hauria de ser la proposta/servei que es posi en marxa per a significar i evidenciar els casos discriminatoris i acompanyar a les persones gitanes?

Els/les professionals i els/les participants detecten la necessitat d'un servei integral d'apropament i acompanyament per donar a conèixer l'actual situació de la població gitana, que contempli accions d'informació, gestió i resolució dels casos discriminatoris.

Això es concreta en un servei d'acompanyament de manera gratuïta per poder portar a terme aquests casos., amb una comunicació molt directa i fluïda amb la persona afectada de tots els passos a realitzar. Els/les participants posen de relleu la importància que la persona sigui gitana, amb la que s'estableixi un vincle estret, fet que genera més confiança a l'hora d'explicar una situació viscuda.

Un altre aspecte important és el treball transversal amb les àrees de treball internes de salut, educació i ocupació per identificar i disminuir aspectes quotidians i millorar les oportunitats de les persones.

A més, poder fer tallers de sensibilització/informació amb les persones gitanes, les administracions i les empreses.

Per últim, sent un problema estructural de la nostra societat i parlant d'una discriminació històrica, s'entén que comportarà un treball de llarg recorregut en el temps.

Dotzena pregunta: Finalment, creieu que han augmentat els casos de discriminació a la ciutat amb la situació la crisi COVID19? Podries posar algun exemple?

Principalment, es reconeix la discriminació en l'accés a béns i recursos d'atenció bàsica. Moltes famílies s'han vist en situacions de manca d'aliments, productes higiènics i sanitaris.

Lligat amb això, el grup de venedors ambulants han vist els seus ingressos altament afectats, sense tenir una via alternativa d'ajuda econòmica.

Una altra situació molt greu detectada té a veure amb la bretxa digital, que va afectar de manera molt evident en l'àmbit educatiu. L'alumnat gitano no va poder seguir amb normalitat les classes, majoritàriament per no disposar d'accés a internet i no tenir les eines necessàries (ordinador, Tablet...).

Una menció específica a les famílies gitanes procedents de l'Europa de l'Est que en la seva gran majoria van tenir altres dificultats per poder confinar-se. Les situacions d'infrahabitatge no eren les òptimes per poder fer-ho de manera segura.

Per últim, les xarxes socials i els mitjans de comunicació van jugar un paper determinant en l'increment de les situacions discriminacions. S'ha assenyalat a la comunitat gitana com a propagadora del virus i com a persones poc cíviques, sense consciència i respecte cap a la resta de la societat. I no s'ha fet cap referència a les situacions greus de desigualtat viscudes. Únicament s'han perpetuat més els prejudicis i l'estigma.

“Sí, hem pogut veure com una quantitat ingent de periodistes s'han fet eco parlant de l'incivisme del poble gitano durant la pandèmia, a més ressaltant la paraula gitano com a signe de poca integració, consciència ni respecte per la resta de la societat, així com ratllant-nos de ser els propagadors de la malaltia. Poc s'ha parlat de la situació de desesperació que estan vivint moltes famílies gitanes que es dediquen al comerç i que a causa del confinament encara han estat més vulnerables per a poder cobrir les seves necessitats bàsiques”.

“Sí me he sentido discriminado viendo las noticias sobre como se nos veía culpables de la pandemia”.

3.3. Casos de discriminació a la ciutat de Barcelona

- **Accés a béns i serveis. Discriminació directa.**

FETS: Una noia menor d'edat gitana estava acompanyada d'una treballadora de la FSG, també gitana a l'oficina de registre civil de Barcelona, fent un tràmit. Ambdues van rebre un tracte diferent a la resta de les persones que eren allà, per part de la funcionària que les va atendre. Sense motiu justificat, les van fer esperar i van donar prioritats a altres persones abans que a elles. La resta de persones no van haver d'esperar, malgrat feien gestions i tramitacions similars a la seva.

Davant aquesta actitud, van demanar a una altra treballadora que les pogués atendre.

INTERVENCIÓ: Des de la FSG es va enviar una carta de queixa al Registre Civil on es va informar dels fets ocorreguts, sol·licitant la investigació i les mesures oportunes.

RESULTAT: Positiu. Rebem una trucada del Lletrat de Justícia del Registre Civil de Barcelona, que va comentar que havia contrastat els fets. El lletrat va parlar amb les funcionàries que estaven treballant i que les van atendre donant un tracte desigual. Ens va dir que havia recordat la importància del tracte igualitari i la sensibilitat amb la qual han d'atendre a tots els ciutadans i ciutadanes. Ens va comunicar que si volíem fer una reclamació, podíem fer-la. Finalment es va acordar dur a terme una jornada de sensibilització al personal de la oficina.

- **Mitjans de comunicació. Discriminació directa.**

FETS: Diversos mitjans es van fer ressò d'una notícia sobre l'assetjament d'uns veïns a una família, presumptament gitana, que suposadament ocupaven de manera il·legal un pis. El diari *Caso Aislado* descrivia a la família com a protagonista de robatoris, agressions i d'activitats delictives. Tot això sense proves concretes i reforçant els estereotips entorn a la comunitat. S'utilitzen expressions com "aquests merdes" i publiquen a la compta de twitter del mitjà la següent informació: "Els veïns de La Llagosta s'enfronten a un clan gitano d'okupes que porten mesos destrossant el barri. Amb dos collons!". Així mateix, arrel d'aquesta publicació del diari amb el seu discurs d'odi i la manera de presentar la notícia, van desencadenar una sèrie de comentaris racistes a les xarxes.

INTERVENCIÓ: Es van enviar cartes de queixa a tots dos mitjans i es va recaptar més informació sobre el conflicte.

RESULTAT: Negatiu. Van contestar a la nostra carta, però no van atendre les nostres

demandes. La seva resposta va ser: “Entenem la vostra carta, però no modificarem l'article ni la nostra manera de fer periodisme. A diferència d'altres mitjans, nosaltres no ocultem dades que considerem importants. La polèmica generada en les xarxes socials és generada per l'acció delictiva. Una altra cosa és que fos mentida. Aquí per descomptat tindrien tot el dret del món a mostrar-se disconformes. Al mateix temps, no som ni serem responsables dels comentaris dels nostres lectors”.

Referència: <https://casoaislado.com/valientes-vecinos-la-llagosta-se-enfrentan-unos-gitanos-okupabanviviendas-robaban-agredian-e-insultaban-los-vecinos/>

- **Mitjans de comunicació. Discriminació directa.**

FETS: Es va emetre una notícia relacionada amb el tiroteig entre dues famílies, en el Programa d'Ana Rosa Quintana en el qual s'esmentava l'ètnia gitana, sota l'epígraf “Un divorci, la causa del tiroteig entre dues famílies gitanes a Barcelona”. TIROTEIG A BARCELONA. Impactants imatges dels ferits trontollant-se mentre els agressors fugen. La corresponsal del Programa van començar dient “tot apunta finalment que es tracta de dues famílies gitanes, que estaven emparentades...”.

INTERVENCIÓ: Enviem carta de queixa a la Directora del programa, traslladant la nostra preocupació: “Creiem que els mitjans de comunicació tenen la responsabilitat de no contribuir a consolidar prejudicis i estereotips negatius respecte a determinats grups ja prou estigmatitzats, com és el cas de la comunitat gitana”.

RESULTAT: No va haver-hi resposta per part del mitjà.

Referència: https://www.telecinco.es/elprogramadeanarosa/tiroteo-barcelona-gitanos-nou-barris-heridosdivorcio_2_2669655017.html

- **Ocupació. Discriminació directa.**

FETS: A la pàgina web Mil anuncis es va publicar una oferta de treball d'una constructora que deia: “Es busca gent per a contractar. No gitanos”.

INTERVENCIÓ: La tècnica d'igualtat va dur a terme diverses actuacions:

- Es va enviar un missatge a través de la pàgina web.
- Va trucar al telèfon de l'anunciant.
- Es va enviar carta al Servei del Consumidor de l'Ajuntament perquè investiguessin a l'empresa.

RESULTAT: Ningú va respondre a les trucades de telèfon que venia en l'anunci. La pàgina web ens va informar que havia esborrat l'oferta ràpidament. Des de l'Ajuntament ens van informar que amb les poques dades que teníem no van poder localitzar a l'empresa.

FETS: Una dona d'ètnia gitana va començar a treballar a la xarcuteria d'un supermercat i des que va començar a treballar, tres companyes li van estar dificultant el treball, li deixaven tasques que no li corresponien, la tractaven malament davant dels clients i feien comentaris antigitanos, com ara: "les gitanes són unes lladres; després diuen, l'altre dia vaig ser al mercat ambulant i a una pobra dona li van robar la bossa, va ser una gitana segur...", "és que són molt fanfarrones elles, i ells uns masclistes", "van semblant la por", etc.

La jove va traslladar aquesta situació a la seva encarregada i a la directora de botiga, elles no li van donar molta importància i li van dir que tingués paciència.

Tres mesos després la jove va tenir una baixa laboral per ansietat i depressió.

INTERVENCIÓ: Des de la FSG es va contactar amb l'empresa per a sol·licitar una reunió. Es va mantenir una reunió amb la responsable de recursos humans, la directora de la botiga, la jove i la tècnica de la FSG.

RESULTAT: Positiu. En la reunió es va acordar canviar a la jove de centre de treball i prendre mesures amb les treballadores causants de la situació i dels comentaris d'antigitanisme. A més, es va acordar dur a terme una sessió de sensibilització.

- **Mitjans de comunicació. Discriminació directa.**

FETS: El diari L'Espanyol va publicar una notícia sobre un homicidi, en el qual esmena l'ètnia dels presumptes autors. El titular era el següent: "Aquests són Olga i Pedro, el matrimoni gitano de 'Pistoleros' detinguts pel crim d'Edu Rusc".

INTERVENCIÓ: Es va enviar carta de queixa al mitjà.

RESULTAT: Negatiu. No va haver-hi resposta ni es va retirar la notícia.

Referència: https://www.elespanol.com/reportajes/20190123/olga-pedro-matrimonio-pistolerosdetenidos-edu-colmena/370464193_0.html

- **Facebook. Xarxes socials. Discurs d'odi.**

FETS: Un usuari de Facebook va publicar un post amb frases negatives sobre les persones gitanes: "per a què vol un gitano 8 setmanes de paternitat si estan tot l'any sense fer res?" i "tal vegada sigui funcionari i tingui dret al permís, encara que ho dubto".

INTERVENCIÓ: Després de la reunió mantinguda amb la fiscal de delictes d'odi i discriminació de Càceres, aquesta ens va assessorar per tal que denunciéssim el cas per atacar a la dignitat de la víctima i la del poble gitano. Acompanyem a la víctima a interposar la denúncia.

RESULTAT: Negatiu. Des de Fiscalia es va arxivar el cas.

- **Facebook. Xarxes socials. Discurs d'odi.**

FETS: Un usuari de Facebook va publicar el següent post:

"Vull informar a tots els gitanos d'Espanya que els radars de la DGT tenen 2kg de coure. Aquí ho deixo". Es tracta d'un comentari que fomenta els estereotips cap al Poble Gitano, suggerint que tots els gitanos roben coure.

INTERVENCIÓ: Es va denunciar el perfil de Facebook per contingut inapropiat.

RESULTAT: Negatiu. No es va modificar ni es va retirar el post.

- **Accés a béns i serveis. Discriminació interseccional.**

FETS: Una dona va entrar a un centre comercial, amb la seva germana i una amiga, les tres d'ètnia gitana i des del primer moment es van sentir vigilades. Segons el testimoni de la dona, “des del moment zero de la nostra entrada ja ens estaven vigilant” i va afegir: “mai hem robat, per desgràcia estem acostumades al fet que ens segueixin per la raça i aspecte”. La dependenta de la botiga va insultar a la seva germana i les va acusar de ser unes lladres, davant de tota la clientela. Les dones van sol·licitar el full de reclamacions.

INTERVENCIÓ: Des de la FSG es va enviar a la dona un missatge informant-la dels seus drets i oferint assessorament en cas que ho sol·licitessin. Així mateix, sol·licitem el telèfon per a contactar amb ella i plantejar-li les diferents vies d'actuació.

RESULTAT: No es va rebre cap resposta per part de la dona.

- **Accés a béns i serveis. Ordre de discriminar.**

FETS: Una dona gitana de nacionalitat romanesa i una treballadora de la FSG van entrar en un bar. El cambrer es va acostar a elles i els va dir, literalment: “en aquest bar no s'atén a gitanos romanesos, el meu cap ens va prohibir atendre'ls perquè molesten als clients”. Les dues dones van decidir marxar-se a un altre bar.

INTERVENCIÓ: Des de la FSG es va assessorar a totes dues i es va informar a la dona de les possibles actuacions.

RESULTAT: La jove va decidir no prendre cap iniciativa.

4. Avenços en la lluita contra la discriminació i reconeixement cultural del Poble Gitano a Catalunya

A dia d'avui no existeixen dades recents i fiables sobre la realitat del Poble Gitano de Barcelona i de Catalunya. A Catalunya hi viuen més de 75.000 gitanos i gitanes distribuïts de manera heterogènia per tot el territori català; aquestes 75.000 persones representen el 1% de la població catalana. Tenint en compte, però, que aquestes dades van ser recollides fa més de 10 anys.

Cal destacar a les seves característiques socio-demogràfiques que és una població força jove on el 48,8% d'aquesta té entre 0 i 24 anys, mentre que la població en general només el 25,2% se situa en aquest interval d'edat. També es comprova que només el 9,4% de la població gitana té 55 anys o més, en tant que la població general d'aquest tram d'edats constitueix el 28,1%.

En quant a la seva distribució geogràfica destaquem que la majoria de gitanos i gitanes de Catalunya viuen a la província de Barcelona i més concretament a la ciutat de Barcelona i els municipis que es coneixen com a la primera corona de l'àrea metropolitana que inclou a 27 municipis, tots propers a la plana de Barcelona.

Els membres de la comunitat gitana comparteixen un gruix cultural que permeten el seu reconeixement mutu, la qual cosa implica que s'hagi d'assenyalar que aquesta comunitat es caracteritza per la seva heterogeneïtat i diversitat. No és menys evident, però, que la població gitana continua patint els nivells més alts de rebuig en la societat actual i que és un dels grups més exclosos socialment i econòmicament.

Les institucions catalanes han considerat com a objectiu prioritari la plena inclusió del poble gitano a Catalunya, i han adoptat històricament diverses mesures de suport a la població gitana, fent també difusió dels seus valors i de la seva contribució a la cultura de Catalunya. Entre aquestes mesures cal destacar els diferents Plans Integrals del Poble Gitano a Catalunya (PIPG) i la creació del Consell Municipal del Poble Gitano de l'Ajuntament de Barcelona

El Consell Municipal de Poble Gitano, s'ha manifestat en reiterades ocasions públicament contra actes discriminatoris cap a les persones gitanes, participa a nivell europeu a xarxes com *Eurocities*, i alhora va empènyer per incloure la cultura gitana al currículum educatiu.

Cal assenyalar positivament que l'Ajuntament de Barcelona va treballar de manera conjunta amb el moviment associatiu gitano per a l'elaboració d'una Estratègia Local

per a la Inclusió Social de la Població Gitana a Barcelona i aquesta contempla eixos i objectius prioritaris d'intervenció on la comunitat gitana es situa en el centre i en la prioritització, la igualtat d'oportunitats i la no discriminació.

Més dates significatives que es commemoren a la ciutat serien:

- 8 d'octubre Dia Internacional de la Dona Gitana
- 5 de novembre Dia Internacional de la Llengua Romaní
- 26 de novembre Dia d'arribada del Poble Gitano a Catalunya

Destaquem també la celebració del Dia internacional del Poble Gitano, el 8 d'abril, un dia i una setmana que la ciutat s'omple d'actes i fa una difusió positiva i incisiva entorn a la temàtica que ens ocupa.

La Generalitat actualment està treballant en el marc del Pla Integral del Poble Gitano 2017-2020, les seves principals funcions son la millora de la situació social del Poble Gitano al territori, treballant activament per al reconeixement i la millora de les seves condicions de vida.

Així mateix, el Parlament de Catalunya va constituir l'Intergrup del Poble Gitano, per millorar el contacte entre les persones gitanes i els diputats i diputades, i percebre d'una manera més pròxima les necessitats i realitats de la comunitat gitana. Es tracta del primer intergrup creat per abordar aquesta matèria i un dels quatre que hi ha actualment al Parlament.

Volem fer esment per últim, a l'impuls de la creació de l'Institut Català del Poble

Gitano, com un mecanisme de lluita contra l'antigitanisme i millora de la ocupabilitat i la inserció laboral de la població gitana. Entre les seves funcions, també es troba la recopilació d'informació i documentació sobre la situació actual de les persones gitanes a Catalunya.

Al nostre país, podem destacar que els grans avanços tecnològics, produïts durant el passat segle, van col·locar als gitanos en una posició complicada. A partir dels anys 50, el canvi en la producció agrícola, que creava grans explotacions ramaderes, va fer malbé la principal font d'ingressos del Poble Gitano. A més de l'existència d'algunes regulacions de caràcter clarament discriminatori, com la coneguda com a llei "de vagos y maleantes".

Important mencionar que, actualment el Poble Gitano no té lleis en contra. De fet, la nostra legislació ha avançat i s'ha dotat d'un sistema de normes que protegeix les diversitats i penalitza el racisme.

No obstant això, les polítiques d'inclusió de la població exclosa es converteixen sovint en polítiques de segregació ètnica: el manteniment dels guetos, que constitueixen espais d'aïllament físic i social, s'ha perpetuat mitjançant la construcció de grups d'habitatge de caràcter poc habitable, que contribueixen a la perpetuació de la situació de marginació.

Així mateix, el PAM¹² (Programa d'Actuació Municipal) va incorporar les següents propostes de millora:

- Crear espais de trobada entre gitanos de diferents orígens.
- Incorporar el concepte "Antigitanisme" en les polítiques públiques municipals i canviar les polítiques partint de les causes del antigitanisme.
- Impulsar que les polítiques públiques apoderin a les comunitats més vulnerables.
- Fomentar la inclusió de la cultura gitana a l'educació formal i no formal.
- Potenciar el punt de vista del poble gitano i la seva incorporació als plans comunitaris dels barris.
- Impulsar un llenguatge no discriminatori als mitjans de comunicació de la comunitat gitana
- Potenciar la creació d'agents de proximitat multicultural als barris
- Potenciar mesures de discriminació positiva per igualar realment les possibilitats de desenvolupament de la comunitat gitana

¹²<https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/ca/accio-de-govern>

En el cas de Catalunya es vol impulsar una llei pionera contra l'antigitanisme.

En el 2019 el Govern va aprovar la memòria preliminar a l'Avantprojecte de llei per a erradicar l'antigitanisme¹³. És una iniciativa legislativa reivindicada per la societat civil

gitana des de fa anys i pel Parlament de Catalunya recentment, que vol combatre les situacions de discriminació de les quals encara avui són víctima els gitans i les gitanes.

La norma impulsarà una política pública específica per a aquesta mena de discriminació, actualitzarà i harmonitzarà els marcs normatius existents i contribuirà a millorar el treball coordinat entre les administracions públiques i les entitats socials gitanes.

La Generalitat de Catalunya seria la primera administració en crear una llei específica integral per a donar resposta l'antigitanisme, de forma participada amb representants del poble gitano.

Amb la nova norma es reconeixerà amb rang legal l'antigitanisme, com una xacra que cal eliminar i com un fenomen a contemplar en l'aplicació de polítiques públiques d'habitatge, educació, treball, salut, oci o comunicació.

Comptem, a més a més, amb un marc polític europeu, nacional i local propici per al desenvolupament d'accions específiques per a la població gitana: el Marc Europeu d'Estratègies Nacionals per a la Inclusió de la Població Gitana, el Pla integral de la Població Gitana a Catalunya i l'Estratègia Local per a la inclusió de les persones gitanes a Barcelona.

¹³<https://participa.gencat.cat/processes/antigitanisme?locale=ca>

5. Servei d'Assistència i Orientació a Víctimes de Discriminació Racial i Ètnica

La Fundació Secretariat Gitano (FSG) és l'entitat responsable de la coordinació del Servei d'Assistència i Orientació a Víctimes de Discriminació Racial o Ètnica (Servei)¹⁴, que està formada per 8 entitats més.

Es tracta d'un servei estatal i gratuït prestat pel Consell per a l'Eliminació de la Discriminació Racial o Ètnica, que depèn de la Direcció General per a la Igualtat de Tracte i Diversitat Ètnic Racial del Ministeri d'Igualtat.

Aquest Servei ofereix suport i assessorament independent a les persones que siguin o hagin estat discriminades pel seu origen racial o ètnic en qualsevol àmbit (ocupació, educació, habitatge, sanitat, etc).

Aquestes entitats socials ofereixen 20 oficines oficials i 112 punts d'accés d'atenció a potencials víctimes de discriminació, a més d'una assistència telefònica gratuïta (900 203041) i telemàtica en www.asistenciavictimasdiscriminacion.org i/o en el correu electrònic info@asistenciavictimasdiscriminacion.org o en la bústia d'atenció al ciutadà que està integrat a la mateixa pàgina web.

Després d'un procediment de licitació pública, l'1 d'abril de 2020 es va publicar en el *Boletín Oficial* del Estado l'anunci de la formalització del contracte per al Servei d'Assistència i Orientació a Víctimes de Discriminació Racial o Ètnica fins a març 2022. Tenint en compte que la normativa impedeix la presentació d'ofertes conjuntes en els procediments de contractació pública, la Fundació Secretariat Gitano apareix com a licitador principal, i les altres com a entitats subcontractades.

Des que va començar a prestar el Servei d'Assistència el 15 de març de 2015 i fins que va finalitzar el contracte anteriorment vigent amb l'administració, el 13 d'octubre de 2019, s'han atès un total de 3.868 casos de discriminació racial o ètnica.

¹⁴<https://asistenciavictimasdiscriminacion.org/ca/>

Els objectius del Servei són:

- Promocionar la Igualtat de Tracte i la no Discriminació Racial o Ètnica al nostre país, impulsant el compliment de la Directiva 2000/43/CE.
- Prestar assistència i orientació independent, presencial directa, telefònica i telemàtica gratuïta a les persones que sofreixin, hagin sofert o coneguin situacions de discriminació racial o ètnica, assistència que es caracteritzi per ser pròxima a les potencials víctimes, especialitzada i integral en l'àmbit de la lluita contra la discriminació.
- Oferir un servei d'informació i sensibilització, pròxim, adaptat a la situació real de les potencials víctimes de discriminació i als diferents sectors de població, ja que els problemes de discriminació racial o ètnica afecten la societat en el seu conjunt en implicar convivència i interculturalitat. A més, de l'atenció a les potencials víctimes, a través d'aquest servei es posaran en marxa activitats de sensibilització, informació i d'impacte del servei a agents clau que tindran com a objectiu un millor coneixement i aplicació del principi d'igualtat de tracte i no discriminació per l'origen racial o ètnic.
- Consolidar al nostre país el servei especialitzat d'assistència i orientació a víctimes de discriminació.
- Exercir accions legals i de representació de les víctimes, amb el seu consentiment exprés, prèvia autorització de la Direcció General d'Igualtat de Tracte i Diversitat Ètnic-Racial, una vegada consultat el Consell per a l'Eliminació de la Discriminació Racial o Ètnica, quan es tracti de casos que, ateses les circumstàncies i a l'impacte social d'aquests, siguin considerats com a estratègics.

Durant el període des de l'1 de gener fins al 12 d'octubre de 2019 la presència del Servei d'Assistència en les diferents CCAA ha permès prestar assistència a les víctimes de discriminació racial o ètnica a nivell estatal, havent atès un total de 588 casos de discriminació racial o ètnica, dels quals 378 són casos individuals i 210 són casos col·lectius. Dels quals s'han pogut identificar amb precisió a 255 dones i 160 homes.

Algunes de les característiques més destacades en aquests incidents han estat que en els casos individuals, un 72% dels incidents discriminatoris han afectat un grup de població menor de 45 anys.

Els àmbits més comuns on s'han produït els incidents han estat en l'accés a béns i serveis, ocupació, habitatge i mitjans de comunicació i internet. El 81% dels incidents s'han referit a situacions de discriminació directa.

5.1. Reptes de futur: figura de lluita per la no-discriminació

Al llarg d'aquests anys es va treballar la igualtat de tracte per tècniques d'igualtat de diversos perfils, que abordaven els aspectes relacionats amb la igualtat de gènere dins de la comunitat gitana, així com la igualtat de tracte i la lluita contra la discriminació que pateixen les persones gitanes.

La creació d'aquest perfil professional ha permès a la Fundació Secretariado Gitano avançar notablement en el seu treball contra la discriminació ètnica: si al 2016 es van detectar i recollir un total de 154 casos de discriminació contra la comunitat gitana, al 2019, després de tres anys de treball especialitzat en la matèria i gràcies a l'esforç d'aquestes tècniques especialitzades, es van detectar un total de 334 casos de discriminació i antigitanisme.

El perfil competencial d'aquesta figura és el de una professional amb formació acadèmica especialitzada, i de manera complementària en Drets Humans, amb competències interculturals i capacitat de treball en xarxa. Són clau també les competències comunicatives i el treball des de la proximitat, que permeti establir una relació de confiança amb les persones afectades. A més d'acompanyar i assessorar tècnicament els casos de discriminació (arribant a actuar davant tot tipus d'autoritats, inclosos jutjats i tribunals), treballaran per apoderar a la comunitat gitana en l'exercici dels seus drets, indicarà per la millora de la normativa i de les polítiques en matèria d'igualtat de tracte i lluita contra la discriminació i formaran a agents clau (cossos de seguretat, advocacia, personal educatiu o sanitari...).

Alguns d'aquest casos s'han portat als tribunals, amb un enfoc de litigi estratègic, amb l'objectiu, per un costat, de defensar els drets de les persones involucrades en els casos emblemàtics, i, per altre, sensibilitzar a la societat en general i al poder judicial en particular, al voltant de les situacions de vulneracions de drets que afronten específicament les persones gitanes, així com aconseguir una correcta aplicació dels estàndards europeus i internacionals en matèria de lluita contra la discriminació. En l'actualitat es troben oberts uns 20 casos de litigi estratègic.

Tenint en compte el nou escenari amb l'aprovació de la Llei d'Igualtat de Tracte i el que això implica en l'atenció dels casos, serà possible treballar més la detecció i denuncia. Es faran necessàries figures que centralitzin a Catalunya i Barcelona tots aquestos casos que visibilitzar les situacions de discriminació viscudes.

Tots aquests casos, tant els que es litiguen als tribunals com els que es resolen pel altres vies, s'han assessorat i acompanyat amb el recolzament jurídic especialitzat de les tres advocades que treballen al Departament d'Igualtat de Tracte i Lluita contra la

Discriminació que es troba a la seu central de l'organització, amb la creació de quatre **tècniques amb perfil jurídic especialitzades en igualtat de tracte i lluita contra la discriminació; i una d'elles es valora que estigui a Barcelona**, per la dimensió de la ciutat, el nombre de persones gitanes, el treball construït amb Drets de Ciutadania i especialment amb l'Oficina de No Discriminació

La legitimació principal de la figura de discriminació és necessària per dues raons identificades com a principals:

1. Per la part **d'incidència en quant a sensibilització i defensa de drets**. Es necessita un treball intens amb els i les participants, les entitats gitanes de la ciutat, els agents claus, etc.
2. Per la necessitat de **tenir una figura referent de proximitat. Donada la distància i a vegades la poca confiança en els recursos generalitzats, és imprescindible tenir la referència d'una persona que pugui canalitzar aquests casos**.

És imprescindible una figura de mediació entre els i les participants i l'administració, en molts casos perquè ens permet trencar la barreres culturals que complicarien una actuació adient en els casos que són de per si mateix d'alta complexitat. Aquesta figura intermèdia permet captar informació més completa del cas, pel coneixement previ de certs codis de conducta de les persones afectades. També cal tenir en compte que molts participants seran reticents a expressar-se amb total llibertat i comoditat davant un mitjà administratiu.

Així mateix, ens ocupem de transmetre una atenció personalitzada, posant tota l'atenció als matisos i manques que tinguin els possibles casos, per a poder dur a terme juntament amb l'entitat una actuació integral que millori sensiblement la situació dels futurs usuaris.

Amb l'objectiu d'intensificar i identificar els casos de discriminació per motius ètnics, creiem necessària aquesta col·laboració amb l'OND. Les línies de treball conjuntes seran les següents:

- *La informació, formació i sensibilització en tot allò que faci referència a la igualtat de drets.*
- *Interlocució / negociació*

Conversa amb el presumpte responsable del fet discriminatori (agent discriminador) per a conèixer la seva versió i contrastar-la amb la informació que ens dóna la possible víctima. Es podrà realitzar de manera oral o escrita.

- *Mediació*

En la qual l'entitat que forma part del Servei d'Assistència actuarà com a àrbitre imparcial, facilitant el procés de comunicació per a arribar a una solució amb la qual totes dues parts quedin satisfetes. Per a utilitzar la mediació, totes dues parts han d'acceptar-la.

- *L'atenció i l'assessorament a persones víctimes de vulneracions de drets humans.*

En el cas de ser una vulneració constitutiva de delictes, l'OND ofereix assessorament jurídic per a la tramitació de la denúncia oportuna per discriminació. En la resta de casos, es busca una solució extrajudicial.

- *Actuacions extrajudicials*

Quan la interlocució i mediació realitzades no han solucionat el cas, es poden realitzar les següents actuacions prèvies a la via judicial: queixes davant el Síndic de greuges, la oficina de consumidors i usuaris, serveis d'inspecció, documents en via administrativa, reunions, actuacions en xarxa amb altres entitats implicades en la matèria, comunicats, etc.

- *Litigi estratègic:*

L'OND, com a actor privilegiat en la vigilància de vulneracions de drets humans, podrà promoure la personació de l'Ajuntament en determinats casos que es consideren estratègics i que la seva resolució pugui suposar un canvi o transformació profunda, tant de la societat com de la política.

- *La implicació de l'Ajuntament en determinats casos que es consideren estratègics i la resolució dels quals pot suposar un canvi o transformació profunda, tant de la societat com de la política.*

6. Conclusions finals i recomanacions

A banda del recursos específics per lluitar contra la infradenúncia de situacions discriminatòries que hem descrit en l'apartat anterior, volem concloure aquest informe amb unes recomanacions orientades a fomentar polítiques d'igualtat real d'oportunitats.

➤ **L'esment de l'ètnia en les notícies, i els comentaris en xarxes socials, dos problemes que contribueixen a difondre estereotips sobre el Poble Gitano**

- Els mitjans de comunicació, perquè mostrin un major compromís amb els codis deontològics del periodisme per a no difondre imatges estereotipades, o l'esment de l'ètnia en les notícies quan no és rellevant, i d'una major consciència de l'impacte que té aquest tractament informatiu en la imatge col·lectiva del Poble Gitano, una imatge negativa que al seu torn pot conduir a actituds d'hostilitat o discriminació contra les persones gitanes.
- Les principals xarxes socials, perquè es continuïn implicant i millorin la resposta enfront del discurs d'odi antigitano, retirant els continguts d'odi de manera automàtica.
- Els fòrums en línia, perquè comencin a implicar-se en la lluita contra el discurs d'odi antigitano, moderant els comentaris i retirant aquells missatges d'odi més greus.
- Les autoritats de tots els nivells de l'administració, perquè promoguin campanyes de conscienciació i sensibilització que mostrin una imatge diversa i no estereotipada de la comunitat gitana, i d'aquesta manera es generin contranarratives enfront dels prejudicis i el discurs d'odi.

➤ **Amb la finalitat de garantir el gaudi efectiu del dret a l'habitatge per part de les persones gitanes, instem les autoritats perquè prenguin les següents mesures:**

- L'aprovació de plans d'acció per a l'erradicació del barraquisme i l'infrahabitatge, dotats dels recursos necessaris, i aplicant metodologies encaminades a solucions estables i definitives, que combinin les mesures de reallotjament amb altres d'acompanyament i suport social a les famílies durant tot el procés.
- L'eliminació de les barreres electròniques que impedeixen en moltes ocasions que les famílies gitanes puguin tramitar sol·licituds d'habitatge protegit.
- L'increment dels habitatges socials i l'establiment d'alternatives residencials, tant a curt com a llarg termini, per a aquelles famílies gitanes afectades pels desnonaments, a

conseqüència d'una execució hipotecària o l'impagament del lloguer.

- El respecte als procediments legalment establerts en els desallotjaments o reallotjaments duts a terme per les autoritats municipals.

➤ **És necessari donar visibilitat a les barreres en l'accés al món laboral.**

- A les empreses, perquè millorin la seva atenció a la diversitat ètnica i perquè duguin a terme iniciatives de sensibilització per a eradicar aquests estereotips i permetre un accés en igualtat al món laboral.

- A les inspeccions de treball, perquè investiguin i, en el seu cas, sancionin els incidents discriminatoris i d'antigitanisme que es donin en l'àmbit de l'ocupació.

➤ **L'assetjament discriminatori a les escoles i la segregació escolar: una realitat que impacta a la infància gitana**

- Avaluar l'alta concentració de l'alumnat gitano que permeti realitzar un mapa amb dades fiables amb la intenció d'eradicar la segregació escolar.
- Investigar, sancionar i donar una resposta adequada a l'assetjament escolar que pateixen nens, nenes i adolescents gitanos i gitanes en els centres escolars a causa del seu origen ètnic.

➤ **Actuacions policials discriminatòries i controls per perfil ètnic**

- Introduir formularis d'identificació i organismes independents que permetin supervisar les actuacions policials per a prevenir els controls per perfil ètnic.
- Establir mecanismes de diàleg entre les forces i cossos de seguretat i les comunitats afectades pels controls discriminatoris per a superar els estereotips i millorar les relacions.
- Fomentar el reclutament d'agents d'ètnia gitana perquè els cossos policials siguin més representatius de la societat a la qual serveixen.
- Millorar la formació pràctica dels i les agents pel que fa al principi de no discriminació i a les actuacions policials eficaces i no esbiaixades.

7. Bibliografia sobre antigitanisme

Annex I: Legislació en vigor

Nacional

- Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes.
- Llei orgànica 1/2015 de 30 de març, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal.
- Llei 19/2007, d'11 de juliol, contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport.
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
- Llei 62/2003 de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social. (Capítol III. "Mesures per a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte").
- Reial decret legislatiu 5/2000, de 4 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre Infraccions i Sancions en l'Ordre Social.
- Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.
- Protocol d'actuació per a les Forces i Cossos de Seguretat per als Delictes d'Odi i Conductes que Vulneren les Normes Legals sobre Discriminació. Butlletí Oficial de la Guàrdia Civil, núm. 1, secció 1, pàg. 51-108, 7 de gener de 2015.
- Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgéneros i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Comunitat Autònoma de Catalunya.

Unió Europea

- Decisió marc 2008/913/JAI del Consell, de 28 de novembre de 2008, relativa a la lluita contra determinades formes i manifestacions de racisme i xenofòbia mitjançant el Dret penal.
- Directiva 2006/54/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de juliol de 2006, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats i igualtat de tracte entre homes i dones en assumptes d'ocupació i ocupació (refundició).

122

- Directiva del Consell 2004/113/CE, de 13 de desembre de 2004, per la qual s'aplica el principi d'igualtat de tracte entre homes i dones a l'accés a béns i serveis i el seu subministrament.
- Directiva 2000/78/CE del Consell, de 27 de novembre de 2000, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte en l'ocupació i l'ocupació.
- Directiva 2000/43/CE del Consell, de 29 de juny de 2000, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte de les persones independentment del seu origen racial o ètnic.
- Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. DOTZE C, 364/1, de 18 de

desembre de 2000.

- Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012 per la qual s'estableixen normes mínimes sobre els drets, el suport i la protecció de les víctimes de delictes, i per la qual se substitueix la Decisió marc 2001/220/JAI del Consell.

Internacional

- Instrument de Ratificació de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat, fet a Nova York el 13 de desembre de 2006, ratificat per Espanya el 23 de novembre de 2007. (BOE núm. 96, de 21 d'abril de 2008).
- Instrument de Ratificació del Conveni-marc per a la protecció de les Minories Nacionals (número 157 del Consell d'Europa), fet a Estrasburg l'1 de febrer de 1995. (BOE núm. 20, de 23 de gener de 1998).
- Resolució de 5 d'abril de 1999, Conveni per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals, BOE-A-1999-10148 (Consell d'Europa).
- Declaració Universal de Drets Humans, adoptat per l'Assemblea General en la seva resolució 217 A (III) el 10 de desembre de 1948.
- Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, adoptat i obert a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 2200 A (XXI), de 16 de desembre de 1966
- Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, adoptat i obert a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 2200 A (XXI), de 16 de desembre de 1966.
- Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, adoptat i obert a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 2200 A (XXI) de 16 de desembre de 1966.
- Segon Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, destinat a abolir la pena de mort, adoptat i obert a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 44/128 de 15 de desembre de 1989.
- Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial, adoptada i oberta a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 2106 A (XX), de 21 de desembre de 1965 CERD.

123

- Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, adoptat i obert a la signatura, ratificació i adhesió per l'Assemblea General en la seva resolució 34/180, de 18 desembre de 1979 CEDAW.
- Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars, adoptada per l'Assemblea General en la seva resolució 45/158 de 18 desembre de 1990 ICRMW.
- Declaració sobre els drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques, aprovada per l'Assemblea General en la seva resolució 47/135 del 18 de desembre de 1992.

- Conveni sobre igualtat de remuneració entre la mà d'obra masculina i la mà d'obra femenina per un treball d'igual valor, adoptada el 29 de juny de 1951 per la Conferència General de l'Organització Internacional del Treball en la seva trentena quarta reunió.
- Conveni relatiu a la discriminació en matèria d'ocupació i ocupació, adoptat el 25 de juny de 1958 per la Conferència General de l'Organització Internacional del Treball en la seva quarantena segona reunió.
- Declaració sobre la raça i els prejudicis racials, aprovada per la Conferència General de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura el 27 de Novembre de 1978.
- Convenció relativa a la lluita contra les discriminacions en l'esfera de l'ensenyament, adoptada el 14 de desembre de 1960 per la Conferència General de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació la Ciència i la Cultura.
- Protocol per a instituir una Comissió de Conciliació i Bons Oficis, facultada per a resoldre les controvèrsies al fet que pugui donar lloc la Convenció relativa a la lluita contra les discriminacions en l'esfera de l'ensenyament.
- Conferència Mundial contra el Racisme, 2001 (Declaració i Programa d'acció).
- Declaració sobre els drets humans dels individus que no són nacionals del país en què viuen, adoptada per l'Assemblea General en la seva resolució 40/144, de 13 de desembre de 1985.
- Recomanació de Política General núm. 13 de la ECRI sobre la lluita contra l'antigitanisme i la discriminació contra els gitanos, Consell d'Europa, 24 de juny de 2011.

124

Annex II. Organismes i institucions europees que treballen en l'àmbit de la igualtat de tracte, no discriminació i comunitat gitana

- Amnistia Internacional
<http://www.amnesty.org/en/roma>
- Consejo de Europa
<http://hub.coe.int/web/coe-portal/roma>
- Campaña Dosta!
<http://dosta.org/en>
- CAHROM
<http://hub.coe.int/cahrom1>
- Decade of Roma Inclusion
<http://www.romadecade.org/>
- Equinet
<http://www.equineteurope.org/>

- ENAR
<http://www.enar-eu.org/>
- ECRI
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N13/default_en.asp
- ERIO
<http://www.erionet.eu/>
- EUROMA
<http://www.euromanet.eu/>
- EU DG Justicia
http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/index_en.htm
- European Roma and Travellers Forum
<http://www.ertf.org/>
- European Roma Policy Coalition
<http://romapolicy.eu/>
- European Roma Rights Centre
<http://www.errc.org/>
- FERYP
<http://www.feryp.org/>
- Fundamental Rights Agency FRA
<http://fra.europa.eu/en/theme/roma>
- International Roma Women Network
<http://www.advocacy.net.org/page/irwn>
- Open Society Foundations
<http://www.opensocietyfoundations.org/explainers/roma-and-open-society>
- Osce-Odhir Roma and Sinti
<http://www.osce.org/what/roma>
- Policy Center
<http://www.policycenter.eu/>
- Roma Education Fund
<http://www.romaeducationfund.hu/>
- Roma Virtual Network
<http://www.valery-novoselsky.org/romavirtualnetwork.html>
- Roma Youth Action Plan
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Training/Roma/2013_FEB_Roma_Youth_and_Council_of_Europe_en.asp
- Roma women
<http://romawoman.org/?page=news>
- Romed

<http://coe-romed.org/>

- Romea news

<http://www.romea.cz/en/>

- Romani language

<http://romani.humanities.manchester.ac.uk/>

- Tribunal Europeo de Derechos Humanos

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Roma_ENG.pdf

ANNEX III: Bibliografia sobre l'antigitanisme

Calvo Buezas, Tomás, Espanya racista? Veus paies sobre els gitanos. Ed. Anthropos, 1990.

ECRI, Recomanació de política general núm. 13 sobre la lluita contra l'antigitanisme. 2012.

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/gpr/en/recommendation_n13/rec13-2011-37-esp.pdf

FAGA, Guia de recursos contra l'antigitanisme, 2014.

<http://gitanizate.com/panel/data/adjuntos/27042015204308.pdf>

Gómez Alfaro, Antonia, La gran batuda de gitanos, Ed. Presència Gitana, Madrid, 1993.

Guia Dosta! per a combatre els estereotips sobre la comunitat gitana. Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat - Consell d'Europa, 2014.

https://www.gitanos.org/centro_documentacion/publicaciones/fichas/102983.html

Hancock, Ian, Els romanís i l'holocaust, Una nova perspectiva. Fundació Memòria de l'Holocaust, Buenos Aires, any XI, núm. 26, 2005.

<http://www.museodelholocausto.org.ar/download-file/2014/07/nm-26-diciembre-2005.pdf>

Martínez Martínez, Manuel, Mai més, Ed. Cercle Vermell, 2015.

Motos Pérez, Isaac, "La qual cosa no s'oblida: 1499-1978", Anals d'Història Contemporània núm. 25, 2009.

<http://revistas.um.es/analeshc/article/download/71681/69171>

Riu Ruiz, Miguel Ángel, Violència ètnica i desterrament: dinàmiques de quatre disturbis antigitanos a Andalusia. Granada, Maristán, 2003.

Sant Román, Teresa, La diferència inquietant; velles i noves estratègies culturals dels gitanos, Ed. Segle XXI, 2010.

Sánchez Ortega, Mª Helena: La Inquisició i els gitanos. Madrid, Ed. Taurus. 1988.

- L'onada anti-gitana del segle XVII, Espai Temps i Forma, Sèrie IV, Història Moderna, t. IV, 1991.
- <http://revistas.uned.es/index.php/etfiv/article/view/3231/3089>

Anglès:

Agafin, Timofey et al. When Stereotype Meets Prejudice: Antiziganism in European Societies, Ed. Ibidem, 2015.

Hancock, Ian, The pariah syndrome, Karoma, 1987.

Hancock, Ian, We are the romani people, University Of Hertfordshire Press, 2002.

Human Rights of Roma and Travellers in Europe, Consejo de Europa, 2012.
https://www.coe.int/t/commissioner/source/prems/prems79611_GBR_CouvHumanRightsOfRoma_WEB.pdf

Lee, Ronald, *The Attempted Genocide and Ethnocide of the Roma*, en el libro *Speaking My Truth: Reflections on Reconciliation and Residential School*, AHF, eds. Shelagh Rogers, Mike DeGagné, Jonathan Dewar, Glen Lowry, 2013.

http://speakingmytruth.ca/downloads/AHFvol3/15_Lee.pdf

Lewy, Günther. The Nazi persecution of the gypsies. Cambridge, The University Press, 2000.

Mirrors- Manual on combating antigypsyism through human rights education, Consejo de Europa, 2014.

https://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2015_MIRRORS_combat_antigypsyism_thru_HRE.pdf

Nicolae, Valeriu, *Towards a definition of anti-gypsyism*. 2006 (publicado en castellano en este Informe Anual 2016).

<http://www.ergonetnetwork.org/media/userfiles/media/egro/Towards%20a%20Definition%20of%20Anti-Gypsyism.pdf>

Right to Remember A Handbook for Education with Young People on the Roma Genocide, Council of Europe, 2014.

http://enter.coe.int/roma/content/download/9847/83371/file/right_to_remember.pdf

Markuns End, *Antigypsyism in the German Public Sphere*, Documentation and Cultural Centre of the German Sinti and Roma, 2015.

<http://www.sintiundroma.de/fileadmin/dokumente/publikationen/extern/2015KurzfassungStudieMarkusEndAntiziganismusEnglisch.pdf>

Alemanya:

End, Markus, Gutachten Antiziganismus – Zum Stand der Forschung und der Gegenstrategien, RomnoKher, Mannheim, 2013.

<https://mediendienst->

[integration.de/fileadmin/Dateien/Gutachten_Antiziganismus_2013.pdf](https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Gutachten_Antiziganismus_2013.pdf)

Rose, Romani, 'Den Rauch hatten wir täglich vor Augen...' Der nationalsozialistische Völkermord an den Sinti und Roma, Gebundene Ausgabe, 1998.

Italià:

Piasere, Leonardo, Scenari dell'antiziganismo. Tra Europa e Italia, tra antropologia e política, Ed. Seid, 2012.

Piasere, Leonardo, *Che cos'è l'antiziganismo?*, Antropologia e Teatro, Rivista di Studi, nº 3, 2012.

<http://antropologiaeteatro.unibo.it/article/view/2609/3273?acceptCookies=1>

Francès:

Fassin, E. et al., Roms et riverains, une politique municipale de la race, Ed. La Fabrique, París, 2014.

Novitch, Miriam. Le genocide des tziganes sous le régime nazi. Paris, AMIF. 1968.

8. Anexos

FAMILIAS GITANAS
**BAJO EL UMBRAL
DE POBREZA**

86%

TASA DE PARO DE POBLACIÓN
**GITANA TRIPLICA LA DEL
CONJUNTO DE LA POBLACIÓN**

x 3